

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
_____ проф. Лазаренко Н.І.

«_____» _____ 2020 року

Практична фонетика сучасної німецької мови

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 014.022 Середня освіта (Мова і література (німецька))

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Протокол № _____ від «_____» _____ 2020 р.

УДК 811.112.2'342(073)

С 60

Розробник: Сольська Т.М., к. філол. н., доцент кафедри німецької філології

Рецензенти: Забужанська І.Д., к. філол. н., завідувач кафедри англійської філології
Вінницького державного педагогічного університету імені
М. Коцюбинського
Дробаха Л.В., к. філол. н., доцент, доцент кафедри німецької філології

Бібліографічний опис

Програма обов'язкової навчальної дисципліни "Практична фонетика сучасної німецької мови" підготовки студентів СВО бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.022 Середня освіта (Мова і література (німецька)) / Т.М. Сольська. – Вінниця, 2020. – 9 с.

АНОТАЦІЯ

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни "Практична фонетика сучасної німецької мови" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.022 Середня освіта (Мова і література (німецька)).

Програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри німецької філології факультету іноземних мов
Протокол № 1 від «01» вересня 2020 року

Програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії факультету іноземних мов
Протокол № 2 від «14» вересня 2020 року

ВСТУП

Програма вивчення обов'язкової навчальної дисципліни "Практична фонетика сучасної німецької мови" складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014.022 Середня освіта (Мова і література (німецька)).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фонетична система сучасної німецької стандартної мови.

Міждисциплінарні зв'язки: курс "Практична фонетика сучасної німецької мови" тісно пов'язаний із фонологією, фоностилістикою, загальним мовознавством, теоретичною граматикою, лексикологією, історією німецької мови, контрастивною лінгвістикою.

Програма навчальної дисципліни складається із чотирьох розділів: "Система голосних німецької стандартної мови"; "Система приголосних німецької стандартної мови"; "Модифікація звуків у мовленнєвому потоці, німецький словесний наголос"; "Інтонація як комплексний феномен".

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни "Практична фонетика сучасної німецької мови" є формування у студентів необхідних умінь і навичок автентичної артикуляції німецького національного варіанта німецької стандартної мови, транскрибування, інтонування тексту та побудови інтонаційної моделі речення.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни "Практична фонетика сучасної німецької мови" є

- формування у студентів необхідних умінь і навичок фонетично правильно з позиції сучасної німецької орфоепічної норми вимовляти німецькі голосні та приголосні звуки у слові, фразі та тексті у різних видах підготовленого (читання, переказ) і спонтанного (інтерв'ю, дискусія, бесіда) мовлення;
- транскрибувати окремі слова, речення та нескладні тексти; розвиток у студентів автоматизованих навичок інтонаційного оформлення текстів середньої складності, вмінь визначати розподіл фразового та синтагматичного наголосів, а також пауз у тексті;

- розширення культурного світогляду студентів шляхом вивчення поезії німецьких класиків.

1.3. Компетентності

1.3.1. Загальні компетентності:

- Здатність працювати в команді та автономно (ЗК-5).
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК-6).
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу в процесі пошуку і опрацювання інформації з різних джерел (ЗК-7).
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК-8).
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК-10).

1.3.2. Фахові компетентності:

- Здатність використовувати чотири види мовленнєвої діяльності на базі достатнього обсягу знань з фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації та знань реалій країн, мови яких вивчаються (ФК-2).
- Здатність використовувати в професійній діяльності концептуальні, наукові та практичні знання традиційних і новітніх теорій, принципів, напрямків, методів та технологій в галузях методики навчання іноземних мов і філології (ФК-3).
- Здатність застосовувати набуті лінгвістичні знання у процесі спілкування рідною та іноземною мовами з урахуванням їхніх подібностей і відмінностей (ФК-10).
- Здатність використовувати мовленнєві одиниці відповідно до контексту та ситуації, демонструвати сформовану мовну та мовленнєву компетенції в процесі комунікації (ФК-12).

1.4. Програмні результати навчання:

- Усвідомлення цінностей власної культури та повага різноманітності у мультикультурному суспільстві, готовність до співпраці у міжнародному контексті (ПРН-2).
- Усвідомлення власної ролі у предметній області, рефлексія та критична оцінка власної навчальної і професійної діяльності з вибудовування стратегій подальшого саморозвитку та самовдосконалення (ПРН-3).
- Готовність до співпраці, роботи як у команді або колективі, так і автономно з метою організації ефективної освітньої діяльності (ПРН-4).
- Обізнаність у процесі пошуку і опрацюванні інформації з різних джерел з використанням таких методів як аналіз, синтез, систематизація та інтерпретація (ПРН-5).

- Вміння використовувати інформаційні і комунікаційні технології для вирішення завдань у професійній діяльності (ПРН-6).
- Використання німецької та англійської мов в усній та письмовій формах для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах (ПРН-10).
- Здатність оперувати набутими знаннями у галузях педагогіки, психології, методики навчання іноземних мов та філології (ПРН-11).
- Вміння виявляти та аналізувати мовні явища і процеси, які їх зумовлюють, виявляючи подібності та відмінності з рідною мовою (ПРН-14).
- Сформованість мовної та мовленнєвої компетенції на належному рівні з урахуванням загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти (ПРН-16).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Система голосних німецької стандартної мови

ТЕМА 1. Поняття звукової будови мови, німецької стандартної вимови, фонем, звука. Die Lautseite des Deutschen. Die deutsche Standardaussprache. Das Phonem. Der Laut.

ТЕМА 2. Опис системи голосних німецької стандартної мови. Класифікація німецьких голосних монофтонгів за диференційними ознаками: якістю (напружений – ненапружений), тривалістю (довгий – короткий), ступенем підняття (високого, середнього та низького підняття), рядом (переднього, середнього та заднього ряду), лабіалізованістю (лабіалізовані – нелабіалізовані). Das Vokalsystem des Deutschen. Klassifikation der Vokalmonophthonge nach distinktiven Merkmalen: Qualität (gespannt – ungespannt), Quantität (lang – kurz), Zungenhebung (Vokale der hohen, mittleren und tiefen Zungenhebung), Reihe (vordere, mittlere / zentrale und hintere Reihe), Lippenstellung (labialisiert – nicht labialisiert).

ТЕМА 3. Основні правила вживання довгих і коротких голосних німецької мови, винятки з них. Lang- und Kurzvokale im Deutschen: Regeln und Ausnahmen.

ТЕМА 4. Голосні низького підняття [a:], [a]. Die Flachzungenvokale [a:] und [a].

ТЕМА 5. Голосні середнього підняття заднього ряду [o:], [ɔ]. Die Vokale der mittleren Zungenhebung der hinteren Reihe [o:], [ɔ].

ТЕМА 6. Голосні середнього підняття переднього ряду [e:], [ɛ:], [ɐ]. Die Vokale der mittleren Zungenhebung der vorderen Reihe [e:], [ɛ:], [ɐ].

ТЕМА 7. Огублені голосні середнього підняття переднього ряду [ø:], [œ]. Labialisierte Vokale der mittleren Zungenhebung der vorderen Reihe [ø:], [œ].

ТЕМА 8. Голосні високого підняття заднього ряду [u:], [ʊ]. Die Vokale der hohen Zungenhebung der hinteren Reihe [u:], [ʊ].

ТЕМА 9. Голосні високого підняття переднього ряду [i:], [ɪ]. Die Vokale der hohen Zungenhebung der vorderen Reihe [i:], [ɪ].

ТЕМА 10. Огублені голосні високого підняття переднього ряду [y:], [ʏ]. Labialisierte Vokale der hohen Zungenhebung der vorderen Reihe [y:], [ʏ].

ТЕМА 11. Дифтонги [a⊙e], [a⊙o], [ɔ⊙ø]. Die Diphthonge [a⊙e], [a⊙o], [ɔ⊙ø].

ТЕМА 12. Вживання редукованого голосного [ə], його дистрибуція та елізія. Der Gebrauch des reduzierten (Schwa-/ Murrel-) Vokals [ə], seine Distribution. [ə] – Elision.

ТЕМА 13. Голосні в ненаголошених складах. Нескладотворчі голосні в німецькій мові. Vokale in unbetonten Silben. Unsilbische Vokale im Deutschen.

ТЕМА 14. Вокалізований [ɐ] на місці фонем /r/ після довгих, коротких голосних, у префіксах і суфіксах. Die Vokalisierung des Phonems /r/ als [ɐ] nach langen und kurzen Vokalen, in Präfixen und Suffixen.

РОЗДІЛ 2. Система приголосних німецької стандартної мови

ТЕМА 1. Опис системи приголосних німецької стандартної мови. Класифікація німецьких приголосних за диференційними ознаками: місцем творення (білабіальний, лабіодентальний, альвеолярний, палато-альвеолярний, палатальний, велярний, увулярний, глотальний), способом творення (зімкнений, щілинний, вібрант, латеральний, носовий), участю голосових зв'язок / напруженістю (дзвінкий / ненапружений – глухий / напружений). Das Konsonantensystem des Deutschen. Klassifikation der deutschen Konsonanten nach distinktiven Merkmalen: Artikulationsstelle (bilabial, labiodental, alveolar, palato-alveolar, palatal, velar, uvular, glottal), Artikulationsart (Plosive, Frikative, Vibranten, Laterale, Nasale), Beteiligung der Stimme / Gespanntheit (stimmhaft / ungespannt – stimmlos / gespannt).

ТЕМА 2. Зімкнені приголосні: білабіальні [p], [b], [bʷ], альвеолярні [t], [d], [dʷ], велярні [k], [g], [gʷ]. Plosive: bilabiale [p], [b], [bʷ], alveolare [t], [d], [dʷ], velare [k], [g], [gʷ].

ТЕМА 3. Щілинні приголосні: щілинний фарингальний [h], лабіодентальні [f], [v], [vʷ]. Der Hauchlaut [h]. Labiodentale Frikative [f], [v], [vʷ].

ТЕМА 4. Щілинні приголосні: альвеолярні щілинні [s], [z], [zʷ], палатоальвеолярні щілинні [ʃ], [ç], [çʷ]. Alveolare Frikative [s], [z], [zʷ], palatoalveolare Frikative [ʃ], [ç], [çʷ].

Тема 5. Щілинні приголосні: палатальні щілинні [ç], [j], [jʷ], велярний [χ]. Palatale Frikative [ç], [j], [jʷ], velarer Frikativ [χ].

Тема 6. Сонорні приголосні: латеральний [l], сонорний [r] та його варіанти вимови; носові [m], [n], [ŋ]. Der Lateral [l]. Der sonore [r] und seine Aussprachevarianten. Die Nasale [m], [n], [ŋ].

Тема 7. Аффрикати [pʃ], [tʃ], [tʃʷ]. Die Verschlussengelaute [pʃ], [tʃ], [tʃʷ].

РОЗДІЛ 3. Модифікація звуків у мовленнєвому потоці. Німецький словесний наголос

ТЕМА 1. Поняття модифікації, види модифікацій. Закон кінця звучання. Der Begriff "Modifikation", Modifikationsarten. Auslautverhärtung.

ТЕМА 2. Асиміляція, її види, ступені та напрями (асиміляція за місцем артикуляції, способом творення, глухістю; повна та часткова асиміляція, прогресивна, регресивна, обопільна, двостороння асиміляція). Гемінація. Assimilation, ihre Arten, Stufen und Richtungen (Assimilation nach der Artikulationsstelle, Artikulationsart, Stimmlosigkeit; totale und teilweise Assimilation; progressive, regressive, doppelseitige und gegenseitige Assimilation). Geminatio.

ТЕМА 3. Німецький словесний наголос. Die Betonung in den deutschen Wörtern.

РОЗДІЛ 4. Інтонація як комплексний феномен

ТЕМА 1. Німецький фразовий наголос. Die Satzbetonung im Deutschen.

ТЕМА 2. Інтонація у розповідному, питальному та спонукальному реченнях. Die deutsche Intonation. Die Intonation der Aussagesätze, der Fragesätze und der Aufforderungssätze.

ТЕМА 3. Інтонація у складносурядному та складнопідрядному реченнях. Die Intonation in der Satzreihe und im Satzgefüge.

3. Рекомендована література

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Богомазова Т. С., Подольская Т.Е. Теория и практика по фонетике немецкого языка. М. : Лист Нью, 2004. 240 с.
2. Мидделман Д. Слушаем – правильно говорим. Упражнения по немецкому произношению. М. : Методика, 2001. 112 с.
3. Сольська Т. М. Система, орфоепічна норма, національна варіативність сучасної німецької мови // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Філологічні науки. 2016. №1. С. 228–234.
4. Стеріополо О. І. Теоретичні засади фонетики німецької мови : підруч. [для студ. та викл. вищ. навч. закл.]. Вінниця : Нова книга, 2004. 320 с.
5. Deutsches Aussprachewörterbuch / [Е.-М. Krech, E. Stock, U. Hirschfeld, L. Ch. Anders; mit Beitr. von W. Haas u. a.]. Berlin; New York : Walter de Gruyter, 2009. XI, 1076 S.
6. Duden. Das Aussprachewörterbuch. Dudenverlag, 2015. 928 S.
7. Reinke K. Aussichten. Phonetiktrainer A1-B1. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen, 2016. 104 S.
8. Reinke K., Hirschfeld U. 44 Aussprachespiele. Deutsch als Fremdsprache. Stuttgart: Ernst Klett Sprachen, 2018. 168 S.
9. Rues B., Redecker B. Phonetische Transkription des Deutschen. Ein Arbeitsbuch. Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2009. 157 S.
10. Rug W. 77 Klangbilder. Gesprochenes Hochdeutsch. Übungen, Spiele, Tipps und Tricks zum phonetischen Training Deutsch als Fremdsprache. Leipzig: Schubert-Verlag, 2012. 82 S.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Бондарко Л. В., Вербицкая Л. А., Гордина М. В. Основы общей фонетики. СПб. : Филол. ф-т. С.-Петербур. ун-та, 2000. 156 с.
2. Козьмин О. Г. Фонетика немецкого языка. М. : Высш. шк., 2009. 319 с.
3. Стеріополо Е. И. Система языка, орфоэпия, орфофония // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. Серія : Філологія. Педагогіка. Психологія. 2000. Вип. 1. С. 21—41.
4. Стеріополо Е. И. Фонетическое слово как единица описания звучащего текста // Загальна та експериментальна фонетика. Збірник наукових праць. К., 2001. С. 231—234.

5. Becker Th. Einführung in die Phonetik und Phonologie des Deutschen. Darmstadt : WBG, 2012. 130 S.
6. Pompino-Marschall B. Einführung in die Phonetik. Berlin; New York : Walter de Gruyter, 2003. 324 S.
7. Specht Fr., Jan E. Zwischendurch mal ... Lieder. Ismaning: Hueber Verlag, 2017. 46 S.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <https://www.dw.com/de/deutsch-lernen/nachrichten/s-8030>
2. <https://deutschtraining.org/aussprache-deutsch/>
3. <http://simsalabim.reinke-eb.de/index.html>
4. <https://www.deutsch-lernen-online.net/aussprache>

4. Методи та технології викладання і навчання

Студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, змішане навчання в системі Collaborator, індивідуально-творчий підхід. Практичні заняття в групах та самостійна робота на основі автентичних аудіо- та відеоматеріалів, онлайн-вправ, паперових та електронних посібників, консультації із викладачем.

5. Форма підсумкового (семестрового) контролю навчання: залік (1 семестр), екзамен (2 семестр)

6. Критерії та методи оцінювання запланованих програмних результатів навчання
Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання студентів за всіма видами аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованої на опанування навчального навантаження з освітньої програми: усний поточний контроль, поетапний, підсумковий контроль, тестування (усне та письмове), кваліфікаційне індивідуальне завдання, декламація, залік, екзамен.